

Anorgaanilised ained igapäevaelus

Neeme Katt

Vee karedus

- Vee karedust põhjustavad vees lahustunud kaltsiumi- ja magneesiumisoolad
  - Karedas vees seep ei pese, sest tekivad lahustumatud ühendid
  - Kareda vee kuumutamisel tekib katlakivi, mis vähendab soojusjuhtivust, ummistab torusid
- Vee pehmendamine
  - Destilleerimine
  - Keetmine
  - Reaktiivide (Na_2CO_3 või Na_3PO_4) lisamine
  - Ioniitide ehkioonivaahetajate kasutamine

Reaktsioonid seoses vee karedusega

- Kareda vee keetmine

- Katlakivi lahustumine äädikhappe toimel

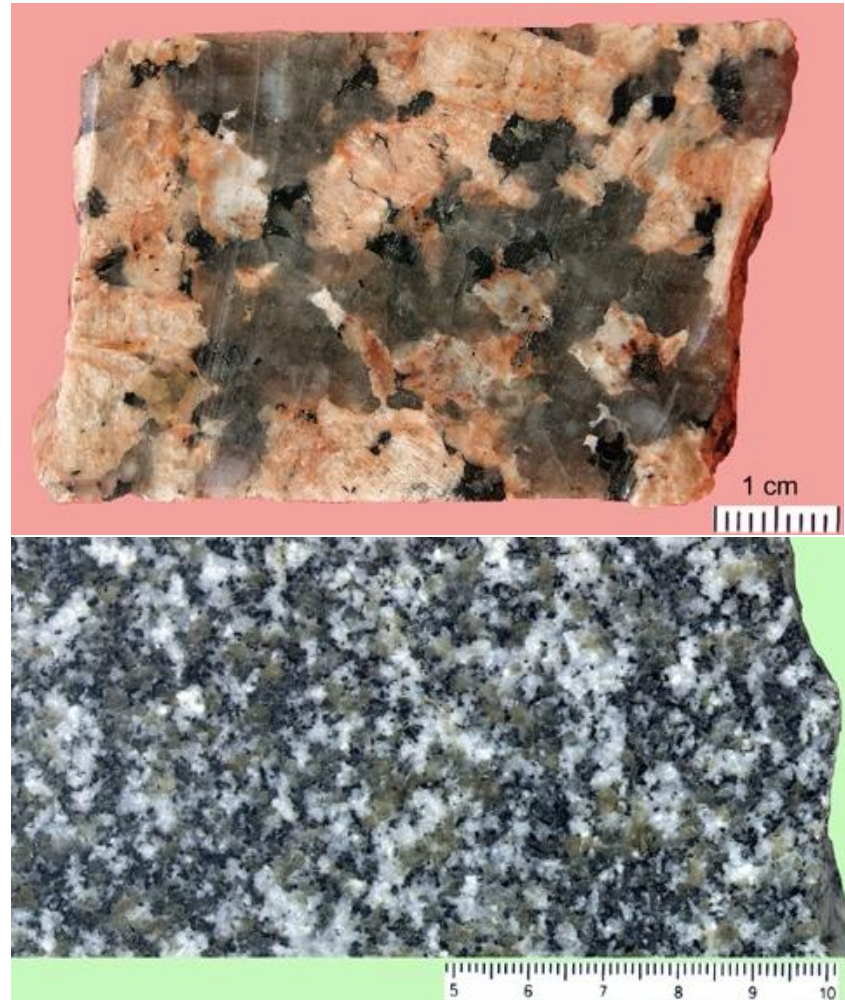

Kivimid

- Mineraal – looduslik, enam-vähem kindla koostisega ühend
- Kivim – koosneb tavaliselt mitmest mineraalist

Graniit

- Koostis
  - Kvarts SiO_2
  - Päevakivi
  - Vilk
- Liiv, savi – graniidi murenemissaadused

Liiv ja savi

- Liiv on tekkinud kvartsi (SiO_2) murenemisel
- Savi on tekkinud päevakivi ja vilgu murenemisel väga peenteks kübemeteks

Keraamika

- Savitainas vormitakse, kuivatatakse ja põletatakse
  - Madalkuumuskeraamika alla 1150°C (Siimusti)
  - Kõrgkuumuskeraamika üle 1150°C
- Portselan, fajanss
- Glasuurimine
- Tehas Siimustis

Tellised

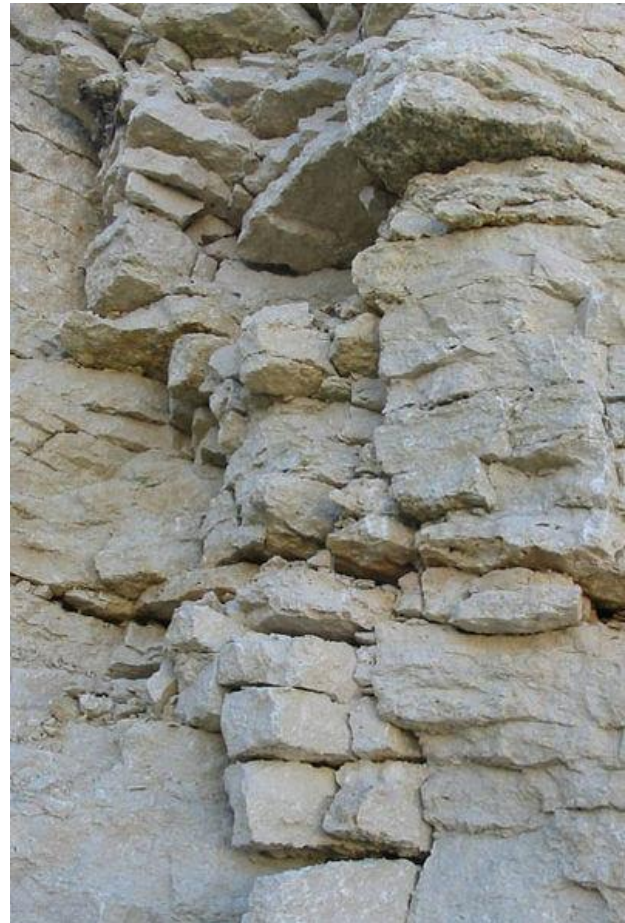
- Savitellised - savitaigna kuumutamine 1000°C
- Silikaattellised – liiva, lubja ja vee segu kuumutamine 400°C
- Tehas Aseris

Paekivi (paas) e. lubjakivi

- CaCO_3
- Tekkinud ~400 milj. aastat tagasi merepõhja settinud loomade kodadest

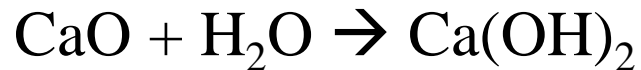

Reaktsioonid ehitusmaterjalidega

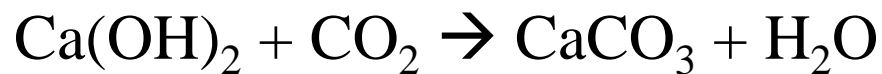
Lubja põletamine

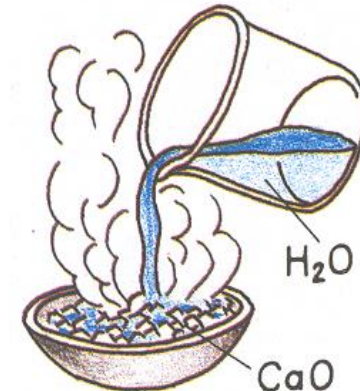
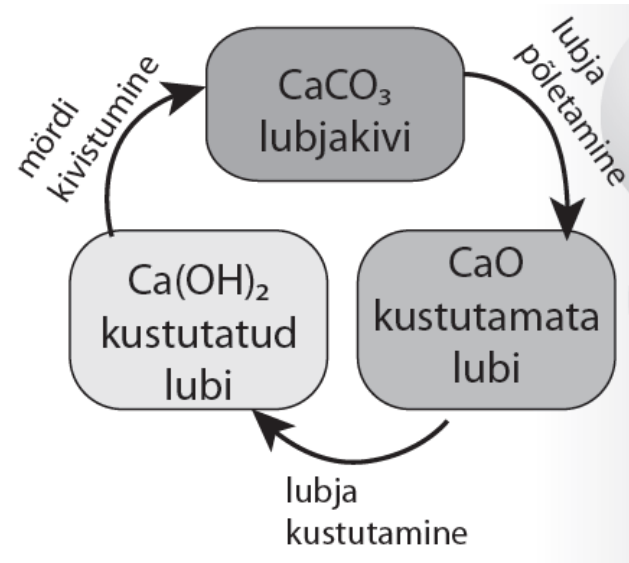
Lubja kustutamine

Lubimördi kivistumine

Tehas Rakkes

Tsement

- Savi ja paekivi segu kuumutamine
1400°C → klinker
→ jahvatamine
- Tsement + liiv + vesi → tsementmört → kivistumisel betoon
- Tehas Kundas

Klaas

- Toorained
  - valge kvartslüiv SiO_2
  - sooda Na_2CO_3
  - kriit CaCO_3
- sulatatakse 1400°C juures
- värvi annavad erinevad lisandid
- tehas Järvakandis

Mineraalväetised

